

De Gevangenis

NTGent.

van & met

Laurens Aneca/Kevin Laforce, Bahadir Kanmaz, Freddie Konings, Adam Rambouk

tekst

[Lara Staal](#), Matthias Velle & spelers

regie

Lara Staal

dramaturgie

Matthias Velle

De vleugelslag van de vlinder

Lara Staal heeft heel lang gewerkt op de inhoud van De Gevangenis. Uit al dat materiaal, al die gesprekken heeft ze met vier ex-gevangenen een voorstelling gemaakt. Het onderwerp is brandend : de toestand in onze gevangenissen wordt internationaal afgekeurd. De Belgische staat is reeds verschillende malen veroordeeld, maar de toestand binnen de gevangenissen is nog steeds mensonwaardig.

De voorstelling vangt aan met getuigenissen met mensen die met het gevangeniswezen te maken hebben. Daarna treden de vier mannen op de voorgrond : ze spelen een aantal scenes die de verschillende (mis)toestanden tonen. De gevangenen zitten in te kleine cellen. De cipiers doen hun taak – en blijven de reglementen volgen ook als iemand in nood is (een paniekaanval- hier nagespeeld door een acteur, Laurens Aneca – omdat de ex-gevangene het psychologisch niet aankon om te wroeten in zijn emotioneel verleden. Er zijn ondervragingen met administratieve doofheid. Telkens korte momenten waaruit blijkt dat de mensen die opgesloten zitten, hun persoonlijkheid verliezen.

Maar nu ze allen vrij zijn, ontmoeten we sterke karakters – met de energie van de hip hop zanger (Adam Rambouk) als tegengif.

De kapitale vraag is of een gevangenis, zoals ze nu functioneert, aan haar belangrijkste doel voldoet : mensen, die misdaden hebben begaan, tot inzicht laten komen, zodat ze als betrouwbare burgers weer de wereld kunnen binnenstappen. De gevangenis moet een educatieve waarde hebben. Helaas is ze vooral een instrument van straf en wraak. De vraag is dan: hoe kan je een beschaving beoordelen? Worden veroordeelden op een menswaardige manier behandeld? We weten dat dit in België onvoldoende het geval is – en deze voorstelling levert informatie en inzicht, waarbij het antwoord negatief is. Dit hoort niet in een beschaafd land (of anders gezegd : België is geen beschaafd land).

België moet in actie komen. Er is dringend nood aan andere opvattingen – waar wordt een straf het begin van een pedagogisch traject?

In de voorstelling komt ook een rechtszaak voor : een aanklacht tegen de Belgische staat. Het zijn twee redevoeringen – de ene advocaat pleit voor meer menselijkheid en de andere voor een strengere aanpak van de misdaad. Het oordeel wordt aan het publiek overgelaten.

Als de straf is uitgezeten kan de burger weer de maatschappij in, maar daar wordt hij nog steeds niet opgenomen of aanvaard: een huis, werk – de normaliteit- wordt hem teveel ontzegd.

Lara Staal heeft een boeiende voorstelling, gemaakt, niet in het minst omdat de vier 'amateurs' heuse acteurs zijn geworden. Door hun geloofwaardigheid komt de inhoud sterk binnen.

Toneel en realiteit hebben altijd een moeilijke verhouding. Laat ik maar deze opschrijven: toneel blijkt voor de deelnemers een soort therapie te zijn. Ze hebben met hun demonen gestreden en ze (wellicht) overwonnen. Maar dat zijn maar vier mensen die uit hun problemen kunnen klimmen. Het is een kleine staal (sorry voor de onvermijdelijke woordspeling) van zovele mensen – in dit geval mannen- die nog gepijnigd door het leven moeten gaan. Deze vier acteurs kunnen op de sympathie van het publiek rekenen – maar dat kan omdat je ze toch niet leert kennen: hun 'misdaden' blijven abstract, het systeem treft alle schuld. De grote psychologische spanningen, de onderlinge menselijke verhoudingen blijven buiten schot. Wat we te zien krijgen is erg, maar het gedwongen samenleven in te krappe ruimtes krijgt niet het volle dramatische gewicht. Liv Laveyne merkte op dat er over de situatie van de slachtoffers niets verteld wordt. Wat is hun stem in de discussie rond de opsluiting? 'De maatschappij beschermen' blijft hier erg abstract.

Haalt zulk een voorstelling iets uit, vraagt de pers zich af. Het probleem is een hele reeks avonden het onderwerp bij het NTGent – dat zijn dan toch behoorlijk wat mensen die met een onaanvaardbare toestand geconfronteerd worden (natuurlijk statistisch verwaarloosbaar). Het toneelgezelschap verlengt de voorstelling met een discussie – wat boeiende momenten oplevert.

Of dat veel effect heeft? De vraag is of toneel – ook dit sociaal en politiek toneel- veel teweegbrengt. Je kan alleen maar hopen dat ook hier de chaostheorie speelt: de vlinderslag in Brazilië kan een orkaan in Texas veroorzaken. In Gent hebben we nu reeds deze noodzakelijke vlinderslag. Laat de noodzakelijke orkaan van menselijkheid maar volgen.